

що для підготовки інноваторів необхідно мати освічених людей, відповідне фінансування та культуру інновацій. Отже, державі слід потурбуватися про розвиток системи університетів нового типу. Але це лише формальна передумова для підготовки фахівців-інноваторів. Потрібно ще й змістовно перебудувати систему освіти. На відміну від попередньої освіти доби індустріалізму, яка була досить чітко регламентована, орієнтована на певну кількість спеціалізацій, а від студентів вимагала міцного засвоєння певної суми знань з тим, щоб вміти застосовувати їх на виробництві певного типу, інформаціональна економіка вимагає нової парадигми освіти.

Куцєнал Світлана Вікторівна

*Доктор філософських наук, професор,
Завідувач кафедри гуманітарних
та соціально-економічних навчальних дисциплін
Полтавського юридичного інституту Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

ДІАЛОГІЧНА МОДЕЛЬ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Сучасне суспільство характеризується концептуальним та ціннісним плюралізмом, тому актуалізує потребу філософського обґрунтування сенсу існування людини, її місця у суспільних відносинах, відповідно філософія перетворюється не лише на засіб пояснення світу, а й на практичний інструментарій, завдяки якому розв'язується суперечність між створеними раніше духовними цінностями та наявною соціальною реальністю, ознаками якої є прикладний прагматизм та пріоритет матеріально обумовленої дійсності.

Комунікація пронизує всі соціальні процеси, проте має не лише позитивні, а й тривожні наслідки, оскільки призводить до віртуалізації (дереалізації) реальності, уможлиблює маніпуляцію свідомістю, перетворює людину у «розірваного» «часткового» суб'єкта, який перетворюється на «ретранслятора» повідомлень, наслідком чого стає втрата власного Я, втрата особистості. В таких умовах актуалізується роль мови як певної відкритості, що здійснюється у спілкуванні. Тією силою, яка спроможна об'єднати суб'єктів комунікації, і, одночасно, однією з основних сфер існування та розгортання комунікації є, безперечно, – освіта, яка в свою чергу потребує певних модифікацій в умовах інформатизації, мультикультуралізму та глобалізації

Одним із можливих шляхів модернізації сучасної освітньої парадигми можна вважати поширення діалогічної моделі у освітньому процесі, бо усі ми,

як «мешканці» життєсвіту культури ХХІ століття, співіснуємо у динамічному поліфонічному суспільстві, яке отримало назву «соціум діалогу культур» (В.С. Біблер). М. Бахтін репрезентує діалог як актуальний процес, «живу» подію буття, яка є потенційно нескінченою та незавершеною, тобто являє собою процесуальність. Остання обумовлена екзистенційною відкритістю людини буттю та прагненням до свободи та творчості. Діалог у такому розумінні перетворюється на універсальний спосіб людського буття, природа якого визначається відношенням Я–Інший та характеризується органічним взаємозв'язком та взаємодоповненням зовнішньої та внутрішньої інтенціональності.

Сучасна парадигма філософування відрізняється підвищеною увагою до Я, самості, внутрішнього світу дослідника, домінуванням поліцентризму та поліконцептуальності, розмаїттям міждисциплінарних форм пізнання, які дозволяють створювати плюралістичні моделі досліджуваних явищ та феноменів. У цьому контексті зауважимо на думку В.С. Біблера, що діалог можна тлумачити специфічно, а саме як визначення мислення. Людина мислить тоді, коли вона подумки веде бесіду сама з собою. Тією мірою, якою людина мислить, вона мислить діалогічно, тому що мислити – це звертатися до самого себе, виявляти певні труднощі у своїх розмислах тощо. Я мислю наодинці з собою, але разом з тим у постійному уточненні, у постійному спорі, у розвитку свого суб'єкта мислення як якогось необхідного моменту визначення самого мислення. У такому тлумаченні ми отримуємо власне філософське розуміння діалогу.

Звернення до діалогу як інструментарію педагогічного впливу також виправдане тим значенням, яке відіграє діалог у культурній традиції Заходу, а саме західні освітянські новації активно сприймаються українським освітянським загалом. Діалог також репрезентується як взаємопроникнення смислів культури, втілених у відповідних текстах, завдяки чому зростає світоглядної функція діалогу у сучасному суспільстві, діалог перетворюється на засіб формування нової системи цінностей, дієвий інструментарій сучасної освітньої діяльності, який торує шлях до віднайдення самості та ідентичності не лише окремої особистості, а й певного етнічного чи державного утворення, вказує на можливість подолання ксенофобії та етноцентризму.